

*М. Плеханов,
студент V курсу
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

МІСЦЕ ІНСТИТУТУ ПРОБАЦІЇ В СИСТЕМІ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

Проблема злочинності неповнолітніх залишається актуальною в усі часи та в усіх суспільних формаціях. За справедливим висловом І. О. Долгової, злочинність неповнолітніх – це своєрідний «резерв» злочинності майбутніх десятиліть. Такий висновок базується на стабільній кореляції рівнів злочинності неповнолітніх та рецидивної злочинності. Відповідно до статистики Генеральної прокуратури України, кількість зареєстрованих злочинів, вчинених неповнолітніми у 2016 р., – 5230. Серед вироків, винесених судами України за цей період часу неповнолітнім особам, близько 20% передбачали відбування покарання у виді позбавлення волі. Як відомо, більшість молодих рецидивістів (49,2%) починають скоювати злочини на першому році після відбуття покарання [1], тому, на наш погляд, існуюча система боротьби зі злочинністю неповнолітніх не є досконалою.

Безумовно, прогресивним кроком нашої держави для розв'язання даної проблеми стало прийняття у 2015 р. Закону України «Про пробацію», покликаного наблизити нашу систему юстиції до європейських та міжнародних стандартів. О. Беца визначає пробацію як альтернативний позбавленню волі вид покарання, що передбачає встановлення нагляду за злочинцем, який залишається у суспільстві, але судом на нього накладаються певні зобов'язання і обмеження. Цю санкцію виконує служба пробації, головна мета якої полягає в захисті суспільства, запобіганні вчиненню повторних злочинів та ресоціалізації правопорушників. Також дуже цікавим видається порівняння пробації із занесеним над головою «дамокловим мечем», тобто саме як загроза застосування реального позбавлення волі [2]. Міністерство юстиції України почало впроваджувати пілотні проекти за участю міжнародних спеціалістів з питань пробації з 2011 р. Результати були вражаючими: із 348 підлітків 345 завдяки роботі зі спеціалістами не вчинили повторних правопорушень і повернулися до нормального життя.

Сьогодні інститут пробації в Україні закріплений на законодавчому рівні, але існують відповідні проблеми щодо його практичної реалізації. Так, після прийняття Закону України «Про пробацію» від 05.02.2015 р. зміни до

Кримінального процесуального кодексу України набрали чинності лише у жовтні 2016 р. Відповідно, орган пробації став учасником кримінального провадження з жовтня 2016 р. Також важливим кроком для розвитку даного інституту в Україні стала зустріч 25.01.2017 р. суддів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ з експертами делегації програми європейського партнерства МАТРА, під час якої учасники обговорили перспективи розвитку інституту пробації в Україні, а також подальше співробітництво у цьому напрямі. Результатом зустрічі стало прийняття зборами суддів ВССУ роз'яснень «Про практику здійснення судами кримінального провадження щодо неповнолітніх», де окреслено низку рекомендаційних моментів щодо пробації саме в провадженнях стосовно неповнолітніх.

Як відомо, пробацію поділяють на три види, а саме: досудова, наглядова, пенітенціарна. У контексті запобігання злочинності неповнолітніх становлять інтерес лише два останні види пробації. Найбільш важливою складовою діяльності служби пробації видається наглядова пробація, що полягає у здійсненні наглядових та соціально-виховних заходів щодо засуджених до покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, засуджених до громадських робіт, виправних робіт, до осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, а також направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання до виправних центрів [3]. Важливим аспектом є закріплення соціально-виховних заходів центральним органом виконавчої влади, що формує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації. На думку Н. Ю. Максимової, розробка відповідних заходів потребує серйозного наукового аналізу, психологічного обґрунтування та пробації результатів досліджень на експериментальних майданчиках [4].

Також на значну увагу заслуговує розробка пробаційних програм. Пробаційна програма призначається за рішенням суду особі, звільненій від відбування покарання з випробуванням, та передбачає комплекс заходів, спрямований на корекцію соціальної поведінки або її окремих проявів, формування соціально сприятливих змін особистості, які можливо об'єктивно перевірити. Програми поділяються на психокорекційні та соціально-реабілітаційні. Станом на липень 2016 р. основними пробаційними програмами, що застосовуються, були «контроль гніву», «контроль емоцій», «що таке поліція, як з нею взаємодіяти», «життєві навички» тощо. Окремо слід звернути увагу на волонтерську пробацію. Волонтерська діяльність, пов'язана з пробацією, здійснюється відповідно до

Закону України «Про волонтерську діяльність». Основним завданням волонтерів пробації є сприяння органу пробації у здійсненні нагляду за засудженими та проведенні з ними соціально-виховної роботи. Волонтери пробації здійснюють свої повноваження під керівництвом персоналу органу пробації.

Щодо ще одного виду, то пенітенціарна пробація – це підготовка осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення з метою трудового і побутового влаштування таких осіб за обраним ними місцем проживання. Пенітенціарна пробація не повинна починатися за шість або три місяці до умовно-дострокового звільнення неповнолітнього. Її слід розглядати не як останній етап відбування неповнолітнім кримінального покарання, а радше як підвищення шансів на соціальну адаптацію упродовж всього терміну знаходження засудженого в умовах фізичної та духовної ізоляції.

Особливостями сприяння соціальній адаптації неповнолітніх є і те, що з ними має проводитися системна робота як з боку персоналу виховної колонії, так і з боку працівників органу пробації, волонтерів, державних та громадських інституцій, батьків або їх законних представників. Дослідники тлумачать соціальну адаптацію як різновид соціалізації особистості, процес засвоєння індивідом певної системи знань соціальних норм і культурних цінностей, настанов і зразків поведінки, які дозволяють йому функціонувати в якості повноправного члена суспільства, до якого він належить. Найбільш ефективними важелями підвищення адаптованості неповнолітніх слід вважати створення безпечного середовища у місцях позбавлення волі, врахування специфічних потреб неповнолітніх, забезпечення активної співпраці з пенітенціарним персоналом виховної колонії, посилення внутрішньої мотивації з урахуванням вікових та психологічних особливостей, врахування причин формування девіантної поведінки, боротьбу зі шкідливими звичками, формування вміння контролювати свої емоції [5].

Таким чином, система ювенальної юстиції в Україні зараз перебуває на етапі становлення. Значним поступом є впровадження інституту пробації, його законодавче закріплення, а також наукове обґрунтування. Як свідчить практика, пробаційні заходи мають значно більший ефект, ніж традиційні методи кримінально-виконавчої системи. Тим не менш слід зважати на те, що всі зазначені вище заходи будуть малоефективні за відсутності широкої підтримки з боку активної частини громадянського суспільства.

Список літератури

1. Статистична інформація за 2016 рік [Електронний ресурс] // Генеральна прокуратура України. – 2016. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>
2. Амонс М. О. Шляхи профілактики злочинності неповнолітніх: М. О. Амонс // Сучасні проблеми та тенденції розвитку кримінально-виконавчого права в Україні. – 2015. – С. 19–21.
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 13.
4. Максимова Н. Ю. Соціально-психологічні аспекти діяльності служби пробації / Н. Ю. Максимова // Вісник Національного університету ім. Т. Г. Шевченка. – 2013. – № 4. – С. 1–10.
5. Третяк О. С. Пенітенціарна пробація в системі соціальної адаптації неповнолітніх / О. С. Третяк, С. О. Чебоненко, І. М. Стеценко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 137. – С. 175–179.
6. Якімова С. В. Особливості криміналістичної характеристики злочинів неповнолітніх / С. В. Якімова // Навчально-науковий інститут права та психології Національного університету «Львівська політехніка». – 2015.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 2

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т2 ., – 260 стр.
ISBN – 978-966-2740-94-3

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-94-3

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

З М І С Т

Бабій О. Г., Гавриленко М. М. Клименко Є. А.	Пенітенціарна пробація як складова ресоціалізації в Україні.....	3
Бірюков М. С.	Зміни до порядку направлення осіб до відбування покарання у виді позбавлення волі.....	10
Богатюк О. В.	Мета соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	13
Бугайчук А. А.	Сучасна кримінально-виконавча політика України.....	17
Бурикін В. В.	Про імперативність ресоціалізації звільненої з установи виконання покарання особи.....	21
Вовк М. М.	Відповідність вітчизняного законо-давства у сфері виконання покарань між-народним та європейським стандартам поведження із засудженими.....	24
Гадзіна М. Ю.	Звільнення від відбування покарання за хворобою: проблеми та шляхи їх розв'язання.....	28
Герашенко С.	Виконання покарання у виді арешту.....	32
Гнітій А. О.	Проблемні питання застосування та виконання покарань у виді громадських робіт.....	35
Голєв В. І.	Виправні роботи на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи.....	39
Головко Д. Є.	Кримінально-правові проблеми застосування звільнення від відбування покарання за хворобою.....	42

Грабовська Я.Г.	Особливості виправлення та ресоціалізації неповнолітніх.....	47
Григоренко В. О.	Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.....	50
Грицева О. О.	Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	54
Гриша І. О.	Міжнародний досвід застосування покарання у виді громадських робіт.....	58
Дейнега К. В.	Участь громадськості у виправленні та ресоціалізації засуджених.....	62
Дейнега М. В.	Праця засудженого в умовах ізоляції в контексті реалізації його матеріальних зобов'язань.....	66
Джелалі В. Ф.	Деякі проблеми виправлення та ресоціалізації неповнолітніх осіб.....	70
Дзандзава Г. М.	Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	74
Дроздова В. І.	Потрапляння наркотичних засобів до установ виконання покарань.....	78
Дуброва Т. В.	До питання про право на свободу віросповідання засуджених до позбавлення волі.....	81
Железнякова Н. І.	Соціальна адаптація засуджених до позбавлення волі під час відбування покарання.....	84
Задерей О. В.	Застосування амністії до осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки: правовий аспект та перспективи застосування в сучасних українських реаліях.....	88

Зайцева А. О.	Поняття та порядок звільнення засуджених від відбування покарання у зв'язку з помилуванням.....	91
Зелінська І. А.	Проблема переведення засудженого з однієї виправної колонії до іншої.....	94
Йосипенко Н. П.	Освіта як засіб виправлення та ресоціалізації осіб, засуджених до позбавлення волі, на прикладі зарубіжних країн.....	97
Іванов Д. В.	Перспективи створення приватних колоній в Україні.....	100
Карпова В. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до довічного позбавлення волі.....	103
Козаченко Т. О.	Щодо доцільності застосування покарання у виді обмеження волі.....	107
Козярин Д. Ю.	Особливості ресоціалізації засуджених неповнолітніх.....	111
Колісник Л. Г.	Питання забезпечення права засуджених на охорону здоров'я.....	115
Кудря А. Р.	Забезпечення конституційного права засуджених на охорону здоров'я: основні проблеми та можливі шляхи їх вирішення...	119
Куктенко Є. Л.	Пробація щодо неповнолітніх як спосіб попередження злочинності.....	123
Курочкіна О. О.	Порівняльна характеристика змісту і основних ознак виконання покарання у виді виправних робіт в радянський період та за часів незалежності України.....	127
Кухар К. І.	Актуальні проблеми застосування інститутів амністії та помилування в Україні.....	130
Кушнір Я. О.	Про забезпечення доступу до освіти осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.....	135

Лук'яненко Н.Ю.	Ресоціалізація засуджених як напрям державної пенітенціарної політики.....	138
Лучникова Д. Ю.	Проблеми ресоціалізації осіб, які не досягли повноліття.....	141
Ляшкевич Є. І.	Місце законних інтересів у складі правового статусу засуджених.....	144
Мандзюк М.	Проблемні аспекти ресоціалізації засуджених.....	146
Михайлова Г. В.	Проблеми підготовки засуджених до звільнення від відбування покарання.....	149
Ненька Г. Ю.	Проблеми застосування покарання у виді виправних робіт.....	152
Онищенко А. Г.	Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань шляхом реалізації індивідуальних заходів.....	156
Оніщенко З. О.	Правовий механізм забезпечення безпеки засуджених осіб та персоналу в місцях позбавлення волі.....	159
Очерет М. О.	Роль соціально-виховної роботи із засудженими в установах виконання покарань..	162
Очкін Р. В.	Міжнародні аспекти проведення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	165
Панішева Ю. С.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	168/
Плеханов М.	Місце інституту пробації в системі ювенальної юстиції.....	171
Погребняк О. О.	Деякі питання забезпечення безпеки персоналу установ виконання покарань...	175
Позняк Ю. В.	Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі.....	178

Поллак М. О.	Міжнародні стандарти поведіння із засудженими.....	182
Пономаренко Є. С.	Удосконалення функціонування слідчих ізоляторів в умовах реформування кримінально-виконавчої системи України...	185
Прокопенко О.Г.	Оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення як елемент досудової пробації.....	190
Прокоф'єва А. К.	Проблема правового забезпечення права засуджених на відбування покарання за місцем проживання.....	194
Романюк А. О.	Щодо гуманізації системи виконання покарань в Україні.....	197
Роянова І. В.	Правова сутність досудової пробації та підстави її застосування.....	202
Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	205
Савенко Є. О.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	209
Сархош Ю. Д.	Виправлення засудженого: до визна-чення поняття.....	213
Смирнова А. О.	Проблемні питання громадських робіт у системі кримінальних покарань.....	216
Суліменко О. В.	Ресоціалізація жінок, засуджених до позбавлення волі.....	219
Толокольнікова К. С.	До питання обмеження прав засуджених....	223
Уласевич Д. В	Активне виборче право засуджених.....	226
Червона С. Р.	Деякі аспекти виконання арешту.....	229
Чередниченко Д. А.	Виправлення як мета покарання засуджених до позбавлення волі.....	232

Чернишова Є. М.	Виховна робота з неповнолітніми в кримінально-виконавчому аспекті.....	235
Чусько В. В.	Пріоритетні завдання та перспективи реформування державних кримінально-виконавчих інспекцій в Україні в службу пробації.....	239
Шепеленко Л. В.	Інститут пробації: зарубіжний досвід і перспективи розвитку в Україні.....	243
Шульгата М. О.	Проблеми виконання покарання у виді штрафу.....	246
Щербакова К. Я.	Окремі питання доцільності створення слідчих органів державної кримінально-виконавчої служби України.....	251

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 18,68. Облік.-вид. арк. 13,8.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.